

**REGIONINIO BENDROJO VIDAUS PRODUKTO IR
REGIONINĖS BENDROSIOS PRIDĖTINĖS VERTĖS APRAŠAS**

Vilnius 2010

Turinys

1. Santrauka

1.1. Regioninės bendrosios pridėtinės vertės skaičiavimo proceso organizavimas

1.2. Regioninės bendrosios pridėtinės vertės skaičiavimo metodų apžvalga

1.3. Pagrindiniai duomenų šaltiniai

1.3.1. Verslo struktūros tyrimas

1.3.2. Tyrimas apie darbo užmokestį

1.3.3. Kiti duomenų šaltiniai

2. Informacijos skelbimo grafikas, revizijos, palyginamumas ir informacijos prieinamumas

2.1. Išankstinių ir galutinių įverčių skelbimo grafikas

2.2. Laiko eilučių revizijos

2.3. Palyginamumas

2.4. Prieinamumas visuomenei

3. Regioninės bendrosios pridėtinės vertės skaičiavimo metodika

3.1. Bendri skaičiavimo principai

3.1.1. Duomenų šaltiniai ir informacija

3.1.2. Pagalbinių veiklų vertinimas

3.1.3. Užregioninės teritorijos vertinimas

3.1.4. Pilnumo užtikrinimas

3.1.5. NAFTAAP apskaičiavimas

3.1.6. Regioninės bendrosios pridėtinės vertės perskaičiavimas į bendrąjį vidaus

produktą pagal regionus

3.2. Specifiniai metodai ir duomenų šaltiniai pagal ekonominės veiklos rūšis

3.2.1. Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė

3.2.1.1. Žemės ūkis, medžioklė ir susijusių paslaugų veikla

3.2.1.2. Miškininkystė, medienos ruošą ir susijusių paslaugų veikla

3.2.2. Žuvininkystė

3.2.3. Kasyba ir karjerų eksploatavimas

3.2.4. Apdirbamoji gamyba

3.2.5. Elektros, dujų ir vandens tiekimas

3.2.6. Statyba

3.2.7. Prekybos paslaugos

3.2.8. Viešbučiai ir restoranai

3.2.9. Transportas, sandėliavimas ir ryšiai

3.2.10. Finansinis tarpininkavimas

3.2.11. Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla

3.2.12. Viešasis valdymas ir gynyba, privalomasis socialinis draudimas

3.2.13. Švietimas

3.2.14. Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas

3.2.15. Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla

3.2.16. Privačių namų ūkių, samdančių namų ūkio darbininkus, veikla

1. Santrauka

Regioninės bendrosios pridėtinės vertės (RBPV) apraše pateikiama 2005 statistinių metų rodikliams skaičiuoti naudoti duomenų šaltiniai ir metodai. Aprašo struktūra ir turinys sudarytas pagal Europos Sąjungos statistikos tarnybos (Eurostato) reikalavimus. Šį aprašą sudaro trys pagrindinės dalys:

- 1 skyriuje pateikiama trumpa darbų organizavimo, metodų ir duomenų šaltinių apžvalga.
- 2 skyriuje pateikiamas informacijos skelbimo grafikas, revizijos, duomenų prieinamumas visuomenei.
- 3 skyriuje aprašoma RBPV skaičiavimo metodika.

1.1. Statistinio RBPV skaičiavimo proceso organizavimas

Regionines sąskaitas rengia Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Nacionalinių sąskaitų skyrius (NSS). Skyriuje dirba 28 darbuotojai. Atsakingi personalo darbuotojai skiriami pagal nacionalinių sąskaitų sistemos bendrąsias temas. Kiekvienas darbuotojas yra atsakingas už tam tikrą ekonominę sritį arba makroekonominių rodiklių grupę. Už regioninės bendrosios pridėtinės vertės skaičiavimą (RBPV) yra atsakingas vienas specialistas. NSS dirba du skyriaus vedėjo pavaduotojai. Vienas iš jų yra atsakingas už metodologiją ir regionines sąskaitas.

Išankstiniai t metų duomenys parengiami per $t + 11$ mėn. Galutiniai duomenys pateikiami praėjus dar vieniems metams, per $t + 23$ mėn. Pagrindinės duomenų revizijos atliekamos tuo pat metu, kaip ir nacionalinių sąskaitų rodiklių. Galimi smulkūs taisymai laiko eilutėse atliekami ir skelbiami kiekvieną kartą rengiant duomenis.

1.2. RBPV skaičiavimo metodų apžvalga

RBPV skaičiuojama remiantis gamybos ir pajamų metodais. Bendroji pridėtinė vertė bazinėmis kainomis lygi visų ekonominių veiklų bendrųjų pridėtinių verčių sumai. Bendrasis vidaus produktas (BVP) rinkos kainomis gaunamas prie bendrosios pridėtinės vertės bazinėmis kainomis pridėjus mokesčius ir atėmus subsidijas gaminiams.

Regioninių sąskaitų tikslas – BVP skaičiavimas ir skelbimas pagal 10 apskričių, kurios atitinka NUTS 3 lygį. Pagal NUTS 1 ir NUTS 2 lygius BVP skaičiuojamas tik visai ekonomikai.

Kitus sąskaitų rodiklius – bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą, kompensaciją dirbantiesiems, namų ūkių sąskaitas – teikiama NUTS 2 lygiu, kuris Lietuvos atveju atitinka nacionalinį lygį. Todėl pagal regionines sąskaitas tik BVP ir užimtumo rodikliai yra regionalizuojami.

Lietuvos Respublikos teritorija yra padalyta į teritorinius administracinius vienetus. Pagal Europos Sąjungoje naudojamą Teritorinių statistinių vienetų nomenklatūrą (NUTS) Lietuva gali būti suskirstyta į 5 NUTS lygius:

- 1 NUTS – visa šalis
- 2 NUTS – visa šalis
- 3 NUTS – apskritys (10)
- 4 NUTS – savivaldybės (60)

5 NUTS – seniūnijos (502)

Tradicinis Lietuvos teritorijos administracinis suskirstymas – tai 60 savivaldybių (NUTS 4).

Regionalizuojant BPV, naudojami įvairūs metodai. Dažniausiai taikomas pseudo „nuo apačios į viršų“ metodas. Vien tik „nuo apačios į viršų“ metodas taikomas, atsižvelgiant į turimus duomenų šaltinius ir išteklius.

1.3. Pagrindiniai duomenų šaltiniai

Naudojant gamybos metodą, pagrindinis duomenų šaltinis yra metinis verslo struktūros tyrimas. Naudojant pajamų metodą, pagrindinis duomenų šaltinis yra metinis tyrimas apie darbo užmokestį. Papildomai naudojami ir kiti duomenų šaltiniai.

Lietuvos RBPV nėra rengiama remiantis tiesioginių tyrimų ar surašymų duomenimis. Todėl nėra būtina taikyti neatsakymo įvertinimo būdų.

1.3.1. Verslo struktūros tyrimas

Šis tyrimas apima juridinius subjektus – veikiančias akcines ir uždarąsias akcines bendroves, valstybės ir savivaldybės įmones, užsienio įmonių filialus, kooperatines ir žemės ūkio bendroves (kurių veikla nėra žemės ūkis), individualiąsias įmones, fizinius asmenis, vykdančius ūkinę (komercinę) veiklą (įskaitomi nuo 2005 m.), ir viešąsias įstaigas, didesniąją veiklos sąnaudų dalį padengiančias pajamomis už parduotas prekes ir suteiktas paslaugas. Tiriamų įmonių vykdoma ekonominė veikla apima visas ekonominės veiklos rūšis, išskyrus žemės ūkio, finansinio tarpininkavimo bei viešojo valdymo ir gynimo veiklas. Tiriamos tik tos įmonės, kurios veikė ataskaitiniais metais. Įmonės laikomos veikiančiomis, jeigu turėjo apyvartą bet kuriuo laikotarpiu.

Pagrindiniai šaltiniai, panaudoti verslo struktūros statistikai rinkti, yra šie:

1. Tiesioginis tyrimas, pateikiant statistinį klausimyną „Pagrindiniai įmonių finansiniai rodikliai“ (forma F-01).
2. Mokesčių institucijų pateikiami administraciniai duomenys iš VMI metinių pelno mokesčio deklaracijų (forma PLN204A).
3. Verslo įmonių registras.

Verslo struktūrinės statistikos stebėjimo vienetas yra įmonė. Veiklos rūšies vienetai (VRV) išskiriami tik didžiausiose įmonėse, vykdančiose kelias veiklas ir turinčiose įtakos veiklos rezultatams.

1.3.2. Tyrimas apie darbo užmokestį

Kitas labai svarbus duomenų šaltinis yra metinis tyrimas apie darbo užmokestį. Šis tyrimas apima visų rūšių nuosavybės įmones, institucijas ir organizacijas. Taip pat įtraukiami duomenys apie individualiosiose įmonėse dirbančių darbuotojų darbo užmokestį.

Ketvirtinio imčių tyrimo apie darbo užmokestį duomenys (DA-01) ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (SODROS) informacija yra pagrindiniai duomenų šaltiniai, atliekant metinius darbo užmokesčio skaičiavimus. Renkami visi EVRK 1.1 red. A–O sekcijose apibrėžtų ekonominių veiklos rūšių įmonių, institucijų ir organizacijų duomenys, nepriklausomai

nuo subjekto rūšies ir nuosavybės formos. Įmonių, įstaigų ir organizacijų atrankos sąrašas suformuotas, remiantis statistiniu ūkio subjektų registru.

Metiniai darbo užmokesčio rodikliai reprezentuoja regioninius vienetus (apskirtyje – pagal ekonominės veiklos rūšis, o savivaldybėje – iš viso). Apskaičiuojami tokie metiniai rodikliai: samdomieji darbuotojai, darbuotojai, apmokami iš biudžeto, bruto darbo užmokestis (įskaitant darbuotojų išeitinių ir už nepanaudotas atostogas kompensacijų išmokas), vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, valandinis bruto darbo užmokestis, vidutinis apmokėtų valandų ir faktiškai dirbtų valandų skaičius per savaitę (mėnesį) bei indeksai pagal apskritis ir savivaldybes.

1.3.3. Kiti duomenų šaltiniai

Finansinių įmonių RBPV apskaičiuoti naudojami šie duomenų šaltiniai:

Metinis bankų ir kredito unijų veiklos tyrimas. Bankų ir kredito unijų veiklos tyrimo atsiskaitantys vienetai yra visi veikiantys bankai ir kredito unijos, įskaitant centrinę banką ir užsienio bankų filialus. Veiklos leidimus bankams ir kredito unijoms suteikia ir juos registruoja Lietuvos bankas. Tiriama visi vietos vienetai.

Metinis draudimo įmonių veiklos tyrimas. Atsiskaitantys metinio draudimo įmonių veiklos tyrimo vienetai yra visos veikiančios draudimo įmonės. Užsienio draudimo bendrovių filialai netiriami. Veiklos leidimus draudimo įmonėms suteikia ir jas registruoja Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisija. Atliekant tyrimą, naudojamas Lietuvos banko pateiktas veiklos leidimus turinčių ir registruotų vienetų sąrašas. Tyrimas apima visus vietos vienetus.

Metinis finansinio tarpininkavimo įmonių veiklos tyrimas. Atsiskaitantys metinio finansinio tarpininkavimo įmonių veiklos tyrimo vienetai yra visos veikiančios finansinio tarpininkavimo įmonės, išskyrus bankus, kredito unijas, draudimo įmones ir pensijų fondus. Finansų maklerystės ir valdymo įmonėms parengtas sutrumpintas klausimynas, nes dalį būtinų kintamųjų pateikia priežiūros institucijos. Tiriama visi vietos vienetai.

Šiuose tyrimuose pagal apskritis suskirstyti tokie rodikliai:

- vietinių vienetų skaičius;
- darbuotojų skaičius;
- darbo užmokestis;
- bendrosios investicijos į materialųjį turtą.

Žemės ūkio produkcijos apskaičiavimas yra pagrįstas išsamiais statistiniais tyrimais: pasėlių plotas (pagrįstas nuimto derliaus duomenimis), derlius iš viso ir vidutinė derliaus išeiga, naminių gyvulių ir paukščių skaičius, produkcija ir produktyvumas, javų ir gyvulių produkcijos įsigijimas, gamintojo kainos žemės ūkio produktams, žemės ūkio įmonių ir žemės ūkio paslaugas teikiančių įmonių ekonominės-finansinės veiklos rezultatai.

Informacija apie ūkininkus ir šeimos ūkius, kurie pagamina didesnę žemės ūkio produkcijos dalį, gaunama, atliekant šių ūkių atrankinį tyrimą. Tiriama 25 000 ūkių, tai yra apie 10 proc. visų veikiančių ūkių, kurių turimos žemės plotas ne mažesnis kaip 1 ha.

Dalis informacijos taip pat gaunama iš administracinių duomenų šaltinių (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos): žemės ūkio bendrovių ir įmonių finansinės ataskaitos, informacija apie išmokėtas valstybės subsidijas.

Prekybos paslaugų produkcija apskaičiuojama, remiantis metinių prekybos įmonių tyrimu. Tyrimas atliekamas, taikant imčių metodus. Stebėjimo vienetas – įmonė. Tyrimas apima visų dydžių ir rūšių įmones.

Renkami duomenys regioniniu lygmeniu pagal vietos vienetus, apyvartą, parduotuvių skaičių, prekybos plotą, viešojo maitinimo įstaigų skaičių, vietų skaičių viešojo maitinimo įstaigose.

2. Informacijos skelbimo grafikas, revizijos, palyginamumas ir informacijos prieinamumas

2.1. Išankstinių ir galutinių įverčių skelbimo ir išleidimo grafikas

RBPV skaičiuojama pagal 10 apskričių, institucinius sektorius ir A17 ekonominės veiklos rūšių. Tačiau šiuo metu RBPV skelbiama tik pagal NUTS 3 lygį ir 6 veiklos rūšių grupes. Išankstiniai skaičiai parengiami per 11 mėnesių po ataskaitinio laikotarpio. Galutiniai duomenys paskelbiami dar po metų: $t + 23$.

2.2 Laiko eilučių revizijos

Lietuvos RBPV skaičiuojama pagal ESS 95 reikalavimus. Regioninių sąskaitų galutiniai duomenys turi atitikti esamus nacionalinių sąskaitų rezultatus. Todėl RBPV laiko eilučių revizijos yra atliekamos atsižvelgiant į nacionalinių sąskaitų laiko eilučių revizijas.

2.3. Palyginamumas

Kadangi RBPV duomenys rengiami vadovaujantis tarptautiniais standartais ir klasifikatoriais, RBPV galima lyginti su kitų šalių duomenimis. RBPV eilutės palyginamos 1995–2006 m.

2.4. Prieinamumas visuomenei

Visa informacija apie regionines sąskaitas pateikiama Statistikos departamento interneto svetainėje lietuvių ir anglų kalbomis.

Pirmieji išankstiniai skaičiai paskelbiami per 11 mėnesių po ataskaitinio laikotarpio (pranešimuose spaudai). Galutiniai ataskaitinių metų duomenys ($t-2$) skelbiami tame pačiame pranešime. Šiame etape skelbiamas tik BVP.

Pranešimus spaudai (lietuvių ir anglų kalbomis) galima rasti Statistikos departamento svetainėje www.stat.gov.lt.

Visus regioninių sąskaitų rodiklius galima rasti Rodiklių duomenų bazėje.

3. Regioninės bendrosios pridėtinės vertės skaičiavimo metodika

3.1. Bendrieji skaičiavimo principai

RBPV skaičiuojama atskirai pagal ekonominės veiklos rūšis ir institucinius sektorius. RBPV dažniausiai apskaičiuojama taikant gamybos ir pajamų metodus. Gamybos metodas daugiausia naudojamas namų ūkio sektoriui (S14) įvertinti.

Vertinant veiklą, apie kurią pakanka regioninės informacijos, taikomas pseudo „nuo apačios į viršų“ metodas. Kai kurių veiklos rūšių multiregioninių įmonių BPV pseudo „nuo apačios į viršų“ metodu pirmiausia suskirstoma į darbo jėgos ir kapitalo dalis. Ir tik paskui kiekviena dalis atskirai regionalizuojama. Pavyzdžiui, geležinkelių transporto pridėtinei vertei regionalizuoti naudojamas darbo užmokestis (priskiriamas tam regionui, kuriame žmonės įdarbinti) ir bendras likutinis perteklius (priskiriamas regionams pagal traukinių judėjimą).

Ekonominės veiklos rūšių, kai taikomas „nuo viršaus į apačią“ metodas, rodikliams įvertinti naudojami šie statistiniai duomenys: užimtumas, gyvenamasis būstas pagal apskritis, išduotų verslo liudijimų skaičius.

Produkcija ir BPV apskaičiuojamos tiesiogiai tų veiklos rūšių, kur metinio verslo struktūros tyrimo duomenys naudojami RBPV įvertinti (daugiausia namų ūkio sektoriuje S.14). Tai reiškia, kad RBPV neskaičiuojama kaip regioninės produkcijos ir tarpinio vartojimo skirtumas. RBPV yra skaičiuojama, turint produkciją pagal regionus ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą – tai reiškia, kad tų veiklos rūšių tarpinis vartojimas visuose regionuose lieka nepakitęs. Kituose sektoriuose taikant pajamų metodą, pirma regionalizuojamas darbuotojų darbo užmokestis, o pridėtinei vertei regionalizuoti pritaikoma nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūra atitinkamoje veikloje.

Naudojant „nuo apačios į viršų“ metodą, nacionalinių ir regioninių rezultatų skirtumas paskirstomas regionams proporcingai pagal regioninius pridėtinės vertės dydžius, t. y. atliekant tam tikrą procentinį koregavimą visose apskrityse.

3.1.1. Duomenų šaltiniai ir informacija

Rengiant Lietuvos regionines sąskaitas ir apskaičiuojant RBPV, specialūs tyrimai neatliekami.

RBPV skaičiuoti atskaitos laikotarpio ir ekstrapoliacijos taikymas nėra labai svarbus. Tačiau 1999 m. atliktų specialių elektros, dujų ir vandens tiekimo; geležinkelių ir oro transporto tyrimų duomenys naudojami kaip atskaitos laikotarpio duomenys šių veiklos rūšių RBPV įvertinti tolimesniems metams.

3.1.2. Pagalbinių veiklos rūšių vertinimas

Regione, kuriame įsikūrusi atitinkama įmonė, vykdoma pagalbinių veikla priskiriama tam pačiam regionui ir ekonominės veiklos rūšiai, kaip ir įmonė arba vietos vienetas, kuriems ji priklauso. Pagalbinių veiklų vykdytys vienetai įrašomi kaip atskiri vietiniai vienetai tik tada, kai jie įsikūrę kitame regione atskirai nuo visų kitų atitinkamos įmonės vienetų. Pagalbinės veiklos vienetų veikla priskiriama veiklai, kuri laikoma tos įmonės, kuriai jie priklauso, pagrindine veikla.

3.1.3. Užregioninės teritorijos vertinimas

Užregioninėje teritorijoje vykdoma veikla Lietuvoje nėra vertinama. Ši problema vis dar neišspręsta. Tačiau šiuo atveju užregioninėje teritorijoje vykdomos veiklos reikšmė BPV nėra didelė.

3.1.4. Pilnumo užtikrinimas

Apskaičiuojant RBPV, pilnumo įvertinimas tiesiogiai netaikomas. Regioninės vertės turi būti koreguojamos nacionaliniu lygiu. Nesant pilnumo, skirtumas tarp nacionalinių ir regioninių sąskaitų paskirstomas regionams proporcingai RBPV dydžiui.

3.1.5. NAFTAP apskaičiavimas

Šiuo metu netiesiogiai apskaičiuotos finansinio tarpininkavimo paslaugos (NAFTAP) regioninėse sąskaitose turi būti vertinamos taip pat, kaip ir rengiant nacionalines sąskaitas.

Skaičiuojant Lietuvos regionines sąskaitas, nėra duomenų, kuriais būtų galima tiesiogiai vertinti NAFTAP produkciją regioniniu lygmeniu. Todėl atsiradęs skirtumas tarp nacionalinių ir regioninių rodiklių dėl NAFTAP paskirstomas regionams proporcingai pagal RBPV struktūrą.

3.1.6. RBPV perskaičiavimas į bendrąjį vidaus produktą pagal regionus

BPV bazinėmis kainomis yra visų ekonominės veiklos rūšių BPV suma. Bendrąjį vidaus produktą (BVP) rinkos kainomis gauname prie BPV bazinėmis kainomis pridėję mokesčius gaminiams (D.21) ir atėmę subsidijas gaminiams (D.31). Grynieji mokesčiai gaminiams paskirstomi regionams proporcingai pagal RBPV struktūrą. Taip gaunamas BVP pagal regionus rinkos kainomis.

3.2. Specifiniai metodai ir duomenų šaltiniai pagal ekonominės veiklos rūšis

3.2.1. Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė

Žemės ūkio, medžioklės ir miškininkystės veikla susideda iš šių dviejų pogrupių:

01.0 Žemės ūkis, medžioklė ir susijusių paslaugų veikla

02.0 Miškininkystė, medienos ruoša ir susijusių paslaugų veikla

Žemės ūkio, medžioklės ir susijusių paslaugų veiklai priskiriama žemės ūkio augalų auginimas, kultivuojamų javų auginimas, galvijų auginimas bei žemės ūkio ir gyvulininkystės paslaugų veikla, išskyrus veterinariją. Miškininkystės, medienos ruošos ir susijusių paslaugų veiklai priskiriamas miškų auginimas, medienos ruoša, malkų gamyba ir kitų paslaugų veikla, susijusi su miškininkyste ir medienos ruoša.

3.2.1.1. Žemės ūkio ir susijusių paslaugų veikla

Žemės ūkio RBPV apskaičiuojama daugiausia taikant gamybos metodą ir tik žemės ūkio paslaugų veikla įvertinama taikant pajamų metodą.

Žemės ūkyje regionalizuojant BPV panaudojama žemės ūkio produkcija. Žemės ūkio ir aplinkos statistikos skyrius yra atsakingas už žemės ūkio produkcijos įvertinimą regionų lygiu (NUTS 3). Produkcija apskaičiuojama naudojant detalius statistinius tyrimus: pasėlių plotas (pagrindas – duomenys apie derlių), derliaus rezultatas ir vidutinė išėiga, gyvulių ir naminių paukščių skaičius, produkcija ir produktyvumas, javų ir gyvulių produkcijos įsigijimas, gamintojo nustatytos žemės ūkio produktų kainos, žemės ūkio įmonių ekonominės ir finansinės veiklos rezultatai.

Žemės ūkio įmonės ir bendrovės teikia statistines ataskaitas. Ūkininkų ir šeimos ūkių, kurie pagamina didesnę žemės ūkio produkcijos dalį, statistiniai duomenys gaunami atliekant šių ūkių atrankinį tyrimą. Tyrime dalyvauja 25 000 ūkių, arba apie 10 proc. visų veikiančių ūkių, kurių žemės plotas ne mažesnis kaip 1 ha. Tyrime žemės ūkio produkcija sudaro 27 proc. visos ūkininkų produkcijos.

Padauginus apimties duomenis iš produktų grupės kainos gaunamas tos produktų grupės produkcijos įvertis. Atliekant tokius skaičiavimus galima apskaičiuoti žemės ūkio produktų regioninę produkciją. RBPV yra skaičiuojama, turint produkciją pagal regionus ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą šioje veikloje.

Pagrindinis rodiklis, regionalizuojant BPV *žemės ūkio paslaugų veikloje*, yra darbo užmokestis. RBPV gauta, įvertinus darbo užmokestį pagal regionus ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

3.2.1.2. Miškininkystė, medienos ruošą ir susijusių paslaugų veikla

Norint įvertinti pridėtinę vertę pagal regionus miškininkystės, medienos ruošos ir susijusių paslaugų veikloje nefinansiniame sektoriuje (S.11), panaudotas darbo užmokesčio rodiklis. RBPV skaičiuojama, įvertinus darbo užmokestį pagal regionus ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą.

Namų ūkio sektoriuje (S.14), paskirstant BPV pagal regionus, pagrindinis rodiklis – individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), gaunama iš individualiųjų įmonių pajamų deklaracijų, pateikiamų mokesčių inspekcijai. RBPV apskaičiuota turint duomenis apie produkciją pagal regionus ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos ir pridėtinės vertės struktūras.

3.2.2. Žuvininkystė

Pagrindinė žuvininkystės pridėtinės vertės dalis sukurama nefinansiniame sektoriuje (S.11). Namų ūkio sektoriaus (S.14) pridėtinę vertę kuria individualiosios įmonės ir verslo liudijimus įsigiję asmenys.

Regionalizuojant BPV žuvininkystės nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV gaunama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Namų ūkio sektoriuje (S.14), paskirstant BPV pagal regionus, pagrindinis rodiklis – individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), gaunama iš individualiųjų įmonių pajamų deklaracijų, pateikiamų mokesčių inspekcijai. RBPV yra skaičiuojama turint duomenis apie produkciją pagal regionus ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos ir pridėtinės vertės struktūras.

Taip pat namų ūkio sektoriuje (S.14) BPV regionalizuoti naudojamas rodiklis – išduotų verslo liudijimų skaičius. Duomenų šaltinis – mokesčių inspekcijos. Paskirstant BPV pagal regionus taikomas „nuo viršaus į apačią“ metodas.

3.2.3. Kasyba ir karjerų eksploatavimas

Didžioji kasybos ir karjerų eksploatavimo veiklos pridėtinės vertės dalis sukurama nefinansiniame sektoriuje (S.11). Namų ūkio sektoriuje (S.14) pridėtinę vertę kuria tik individualiosios įmonės.

Regionalizuojant BPV šios veiklos nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis naudojamas rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV gaunama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Namų ūkio sektoriuje (S.14) BPV regionalizacijos pagrindinis rodiklis – individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), gaunama iš individualių įmonių pajamų deklaracijų, pateikiamų mokesčių inspekcijai. RBPV yra skaičiuojama turint duomenis apie

produkciją pagal regionus ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos ir pridėtinės vertės struktūras.

3.2.4. Apdirbamoji gamyba

Didžioji apdirbamosios gamybos veiklos pridėtinės vertės dalis sukurama nefinansiniame sektoriuje (S.11). Namų ūkio sektoriuje (S.14) pridėtinę vertę kuria individualiosios įmonės ir verslo liudijimus įsigiję asmenys.

Regionalizuojant BPV apdirbamosios gamybos nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis naudojamas rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV skaičiuojama, įvertinus darbo užmokestį pagal regionus ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą apdirbamojoje gamyboje.

Namų ūkio sektoriuje (S.14) BPV regionalizacijos pagrindinis rodiklis – individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), gaunama iš individualiųjų įmonių pajamų deklaracijų, pateikiamų mokesčių inspekcijai. RBPV yra skaičiuojama, turint duomenis apie produkciją pagal regionus ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos ir pridėtinės vertės struktūras.

Taip pat namų ūkio sektoriuje (S.14) vienas iš BPV regionalizacijos rodiklių – išduotų verslo liudijimų skaičius. Duomenų šaltinis – mokesčių inspekcijos. Paskirstant BPV pagal regionus taikomas „nuo viršaus į apačią“ metodas.

3.2.5. Elektros, dujų ir vandens tiekimas

Elektros, dujų ir vandens tiekimo veikla skirstoma į du pogrupius:

40.0 Elektros, dujų, garo ir karšto vandens tiekimas

41.0 Vandens rinkimas, valymas ir paskirstymas

Dauguma šia veikla užsiimančių įmonių veikia daugiau nei viename regione ir tokioms multiregioninėms įmonėms taikomas pseudo „nuo apačios į viršų“ metodas. Todėl, regionalizuojant šių veiklų bendrąją pridėtinę vertę, pasirinkti du rodikliai – darbo užmokestis ir pagrindinio kapitalo vartojimas. Duomenys gauti atlikus specialų metinį tyrimą (1999 m. vienkartinis tyrimas), kuriame regioninę informaciją pateikė multiregioninės elektros, dujų ir vandens tiekimo įmonės. Duomenys naudojami kaip atskaitos laikotarpio duomenys šios veiklos RBPV įvertinti tolimesniais metais.

Turint darbo ir kapitalo vartojimo duomenis pagal regionus, galima tiksliau apskaičiuoti 40 ir 41 veiklos RBPV. RBPV įvertinti pagal du rodiklius, t. y. darbo užmokestį ir pagrindinio kapitalo vartojimą, naudojama tokia apskaičiavimo metodika:

1. Kiekvieno regiono darbo užmokesčio fondo dalis apskaičiuojama taip:

$$qw_i = \frac{wf_i}{\sum_{i=1}^n wf_i}$$

qw_i – regiono i darbo užmokesčio fondo dalis,
 wf_i – regiono i darbo užmokesčio fondas,
 n – apskričių skaičius.

Vardiklis prilyginamas visos ekonomikos darbo užmokesčio fondui.

Remiantis šia formule, taip pat apskaičiuojama kiekvieno regiono pagrindinio kapitalo vartojimo dalis qk_i .

2. Darbo užmokesčio fondo dalis ir pagrindinio kapitalo vartojimo dalis susumuojamos naudojant pridėtinės vertės struktūros santykinius darbo užmokesčio fondo ir pagrindinio kapitalo vartojimo svorius:

$$d_i = a_i \cdot qw_i + b_i \cdot qk_i$$

d_i – regiono i darbo užmokesčio fondo ir pagrindinio kapitalo vartojimo dalių suma,
 a_i ir b_i – pridėtinės vertės struktūros santykiniai darbo užmokesčio fondo ir pagrindinio kapitalo vartojimo svoriai ($a_i + b_i = 1$).

3. Pridėtinė vertė išskaidoma dalimis pagal regionus, remiantis tokia formule:

$$GVA_i = GVA \cdot d_i$$

GVA_i – regiono i bendroji pridėtinė vertė,
 GVA – visos ekonomikos tam tikros veiklos bendroji pridėtinė vertė.

3.2.6. Statyba

Regionalizuojant BPV statybos nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV gaunama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų bendrosios pridėtinės vertės struktūrą.

Namų ūkio sektoriuje (S.14) BPV regionalizacijos pagrindinis rodiklis – individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), kuri yra individualiųjų įmonių pajamų deklaracijose, pateikiamose mokesčių inspekcijai. RBPV apskaičiuojama turint regioninę produkciją ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą šioje veikloje.

Taip pat namų ūkio sektoriuje (S.14) vienas iš BPV regionalizacijos rodiklių – išduotų verslo liudijimų skaičius. Duomenų šaltinis – mokesčių inspekcija. Paskirstant BPV pagal regionus taikomas „nuo viršaus į apačią“ metodas.

Trečioji namų ūkių sektoriaus (S.14) dalis yra individualaus būsto statyba, skirta galutiniam savo naudojimui (nuosava statyba, atlikta savo jėgomis). Statyboje namų ūkiai, užsiėmę nuosavo būsto (skirto sau) statyba, yra šios produkcijos gamintojai (daugiausia kapitalinis remontas). Ši namų ūkio sektoriaus dalis įvertinta kaip tam tikra gyvenamųjų būstų statybos procentinė dalis. 2005 m. ši dalis sudarė apie 10 proc. gyvenamųjų būstų statybos produkcijos. Individualios statybos RBPV apskaičiuojama, taikant „nuo viršaus į apačią“ metodą, kur regionalizavimui naudojamas regionuose per metus pastatytų gyvenamųjų būstų rodiklis. Duomenų šaltinis – Statybos ir investicijų statistikos skyriaus pateikti duomenys apie gyvenamųjų būstų statybos apimtį pagal regionus.

3.2.7. Prekybos paslaugos

Prekybos paslaugos yra skirstomos į tokius veiklos pogrūpius:

50.0 Variklinių transporto priemonių ir motociklų pardavimas, techninė priežiūra ir remontas; automobilių degalų mažmeninė prekyba

51.0 Didmeninė ir komisinė prekyba, išskyrus prekybą variklinėmis transporto priemonėmis ir motociklais

52.0 Mažmeninė prekyba, išskyrus variklinių transporto priemonių ir motociklų prekybą; asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas

Šiose veiklose skaičiuojant RBPV S.11 ir S.14 sektoriuose taikomas gamybos metodas. Prekybos paslaugų BPV apskaičiavimas pagal regionus yra pagrįstas pseudo „nuo apačios į viršų“ metodu. Pagrindinis duomenų šaltinis – metinis prekybos įmonių tyrimas. Tyrime pateikiama informacija regioniniu lygiu apie apyvartą, parduotuvių skaičių, prekybos plotą, maitinimo įstaigų skaičių, jose esančių vietų skaičių.

RBPV skaičiavimas prekybos paslaugų veikloje prasideda nuo vietos vienetų apyvartos. Kitas žingsnis – apskaičiuojamas kiekvienam regionui ir kiekvienam prekybos veiklos pogrupiui maržos dydis. Tam naudojamas nacionalinių sąskaitų turimas apyvartos ir maržos santykis kiekviename prekybos paslaugų pogrupyje. Gautas skirtumas tarp nacionalinių ir regioninių rezultatų paskirstomas proporcingai pagal regionines maržas. RBPV skaičiuojama, turint maržą pagal regionus ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą.

3.2.8. Viešbučiai ir restoranai

Šioje veikloje pagrindinė pridėtinės vertės dalis sukurama S.11 sektoriuje. S.14 sektorių sudaro individualiosios įmonės ir verslo liudijimus įsigiję asmenys.

Regionalizuojant BPV viešbučių ir restoranų veiklos nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis RBPV gaunama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų bendrosios pridėtinės vertės struktūrą.

Namų ūkio sektoriuje (S.14) paskirstant BPV, pagrindinis rodiklis – individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), gaunama iš individualiųjų įmonių pajamų deklaracijų, pateikiamų mokesčių inspekcijai. RBPV apskaičiuojama, turint produkciją pagal regionus ir nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą.

Taip pat namų ūkio sektoriuje (S.14) vienas iš BPV regionalizacijos rodiklių – išduotų verslo liudijimų skaičius. Duomenų šaltinis – mokesčių inspekcija. Paskirstant BPV pagal regionus taikomas „nuo viršaus į apačią“ metodas.

3.2.9 Transportas, sandėliavimas ir ryšiai

Transportas, sandėliavimas ir ryšiai skirstomi į tokius veiklos pogrupius:

60.1 Geležinkelių transportas

60.2 Kitas sausumos transportas

61.0 Vandens transportas

62.0 Oro transportas

63.0 Papildomoji ir pagalbinė transporto veikla; kelionių agentūrų veikla

64.0 Paštas ir telekomunikacijos

Paskirstant pridėtinę vertę pagal regionus *geležinkelių transporto veikloje* taikomas pseudo „nuo apačios į viršų“ metodas. Šios veiklos nefinansinio sektoriaus (S.11) pridėtinei vertei regionalizuoti pasirinkti du rodikliai – darbo užmokestis ir traukinių maršrutai. Traukinių

maršrutai buvo panaudoti paskirstant bendrąjį likutinį perteklių (pelną) pagal regionus. Duomenys gauti, atlikus specialų metinį tyrimą 1999 m, Regioninę informaciją pateikė akcinė bendrovė „Lietuvos geležinkeliai“. Šie duomenys naudojami kaip atskaitos laikotarpio duomenys įvertinti RBPV tolimesniais metais. Bendrovė pateikė tris kiekvieno vietinio vieneto rodiklius: vidutinį metinį darbuotojų skaičių, darbo užmokestį ir vidutinį traukinių maršrutų skaičių per dieną. Darbo užmokestis buvo priskirtas tam regionui, kuriame samdomieji darbuotojai buvo įdarbinti ir gavo darbo užmokestį. Taip pat buvo įvertintas vidutinis traukinių srautas per dieną pagal kiekvieną geležinkelio stotį. Pagal traukinių maršrutus likutinis perteklius paskirstytas, atsižvelgiant į kiekvieno regiono keleivinių ir krovinių traukinių skaičių.

Geležinkelių transporto veiklai įvertinti taikomas toks apskaičiavimo metodas:

1. Likutinis perteklius paskirstomas pagal regionus atvirkščiai proporcingai praeinančių traukinių skaičiui:

$$L_i = \frac{L}{nt_i}$$

L_i – regiono i likutinis perteklius,

L – visas likutinis perteklius,

nt_i – regioną i pravažiuojančių traukinių skaičius.

2. Potencialus šalies \overline{GVA} (atėmus likutinį perteklių) paskirstomas regionams pagal kiekvieno regiono darbo užmokesčio dydį:

$$\overline{GVA}_i = (GVA - L) \cdot qw_i.$$

3. Regiono i bendroji pridėtinė vertė yra lygi potencialiai regiono i \overline{GVA}_i , pridėjus atitinkamą likutinį perteklių:

$$GVA_i = \overline{GVA}_i + L_i.$$

Paskirstant pridėtinę vertę pagal regionus *oro transporto veikloje*, taikomas pseudo „nuo apačios į viršų“ metodas. Šios veiklos RBPV įvertinti taikyti tie patys apskaičiavimo būdai, kaip ir geležinkelių transporto veiklai. Regionalizuojant oro transporto veiklos nefinansinio sektoriaus (S.11) pridėtinę vertę, pasirinkti šie rodikliai: darbo užmokestis, keleivių atvykimo ir išvykimo skaičius bei transportuojamų krovinių apimtys. Duomenys apie darbo užmokestį imami iš Darbo statistikos skyriaus. Duomenys apie keleivių atvykimą ir išvykimą bei transportuojamų krovinių apimtis pateikiami Transporto ir paslaugų statistikos skyriaus. Keleivių atvykimo ir išvykimo skaičiai bei transportuojamų krovinių apimtys naudojami skirstant bendrąjį likutinį perteklių pagal regionus.

Regionalizuojant BPV *vandens transporto* nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV gauta, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų bendrosios pridėtinės vertės struktūrą šioje transporto veikloje.

Regionalizuojant BPV *kito sausumos transporto veiklos* nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV gaunama įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų bendrosios pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Namų ūkio sektoriuje (S.14) BPV regionalizacijos pagrindinis rodiklis – individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), kuri yra individualiųjų įmonių pajamų deklaracijose, pateikiamose mokesčių inspekcijai. RBPV apskaičiuojama turint regioninę produkciją ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą šioje veikloje.

Taip pat namų ūkio sektoriuje (S.14) vienas iš BPV regionalizacijos rodiklių – išduotų verslo liudijimų skaičius. Duomenų šaltinis – mokesčių inspekcija. Paskirstant BPV pagal regionus taikomas „nuo viršaus į apačią“ metodas.

Papildomosios ir pagalbinės transporto veiklos, kelionių agentūrų veiklos pridėtinė vertė paskirstyta pagal regionus tuo pat būdu kaip ir sausumos transporto veikla.

Regionalizuojant *pašto ir telekomunikacijų veiklos* pridėtinę vertę, pasirinktas tik vienas rodiklis – darbo užmokestis. Šis rodiklis yra pakankamai geras regionalizuojant pašto ir pasiuntinių veiklą, tačiau neatitinka telekomunikacijų veiklos regionalizavimo reikalavimų. Yra žinoma, kad darbo užmokestis nėra vyraujantis BPV komponentas telekomunikacijų veikloje. Regionalizuojant šią veiklą, turėtų būti pasirenkami likutinio pertekliaus ir darbo užmokesčio arba pagrindinio kapitalo vartojimo rodikliai.

3.2.10. Finansinis tarpininkavimas

Ši veikla apima tris pogrupius:

- 65.0 Finansinis tarpininkavimas, išskyrus draudimo ir pensijų lėšų kaupimą
- 66.0 Draudimo ir pensijų lėšų, išskyrus privalomąjį socialinį draudimą, kaupimas
- 67.0 Pagalbinė finansinio tarpininkavimo veikla

Šioje veikloje pagrindinė pridėtinės vertės dalis sukuriama finansiniame sektoriuje (S.12). Bankų, draudimo bendrovių ir kitų finansinių tarpininkų BPV apskaičiavimas pagal regionus yra pagrįstas pseudo „nuo apačios į viršų“ metodu. Įvertinant RBPV, naudojamas darbo užmokestis, kaip pagrindinis pridėtinės vertės komponentas. RBPV gaunama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų bendrosios pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje. Duomenų šaltiniai – metinis centrinių ir komercinių bankų tyrimas bei metinis draudimo ir kitų finansinių tarpininkavimo įmonių tyrimas.

Namų ūkio sektoriuje (S.14) BPV regionalizacijos pagrindinis rodiklis – individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), kuri yra individualiųjų įmonių pajamų deklaracijose, pateikiamose mokesčių inspekcijai. RBPV apskaičiuojama, turint regioninę produkciją ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą šioje veikloje.

3.2.11. Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla

Šios veiklos rūšys daugiausia susijusios su nefinansinėmis bendrovėmis (S.11), tačiau didelė dalis gali būti sutelkta namų ūkių sektoriuje (S.14). Namų ūkių sektorių (išskyrus gyvenamojo būsto paslaugas) sudaro trys veiklos subjektų rūšys: individualiosios įmonės, verslo liudijimus įsigiję asmenys bei advokatai ir notarai.

Regionalizuojant BPV nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV gaunama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų bendrosios pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Namų ūkio sektoriuje (S.14) (išskyrus gyvenamojo būsto paslaugas), regionalizuojant BPV, naudojama individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), kuri yra individualiųjų įmonių pajamų deklaracijose, pateikiamose mokesčių inspekcijai. RBPV apskaičiuojama, turint regioninę produkciją ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą šioje veikloje.

Taip pat namų ūkio sektoriuje (S.14) vienas iš BPV regionalizacijos rodiklių – išduotų verslo liudijimų skaičius. Duomenų šaltinis – mokesčių inspekcija. Paskirstant BPV pagal regionus taikomas „nuo viršaus į apačią“ metodas.

Į nekilnojamojo turto nuomą ir eksploataciją įeina tikroji ir sąlyginė gyvenamojo būsto nuoma. Lietuvoje praktiškai visas gyvenamasis būstas yra privatizuotas – 98,4 proc. jo yra privati nuosavybė. Nuomojamo sektoriaus dalis yra maža. Privačiai nuomoto gyvenamojo būsto dalis sudarė 3,6 proc. viso gyvenamojo būsto. Valstybinė nuoma sudarė 1,6 proc. Informacija apie faktiškai išnuomotą gyvenamąjį būstą pagrįsta bendradarbiavimu su nekilnojamojo turto agentūromis. Nacionalinėse sąskaitose faktinė renta apskaičiuojama naudojant kainos x apimtys metodą. Faktinės rentos BPV paskirstoma pagal regionus taikant „nuo viršaus į apačią“ metodą. Valstybinei daliai įvertinti naudojamas valstybinis gyvenamojo būsto fondas (išreikštas kvadratiniais metrais), kaip pagrindinis rodiklis, paskirstant pagal regionus NUTS 3 lygiu. Privačiai daliai įvertinti naudojama informacija apie privataus gyvenamojo būsto fondą (išreikštas kvadratiniais metrais) 5 didžiuosiuose miestuose. Daroma prielaida, kad privatus išnuomotas plotas sudaro 9 proc. viso privataus gyvenamojo būsto fondo 5 didžiuosiuose miestuose. Duomenų šaltinis – Statybos ir investicijų statistikos skyriaus pateikti duomenys apie gyvenamojo būsto fondą. Nacionalinėse sąskaitose sąlyginė renta apskaičiuojama naudojant vartotojų sąnaudų metodą. Įvertinant sąlyginės rentos pridėtinę vertę pagal vartotojų sąnaudų metodą, naudojami šie trys komponentai:

- pagrindinio kapitalo vartojimas (K.1);
- kiti (grynieji) gamybos mokesčiai (D.29);
- grynasis likutinis perteklius (B.20).

Šiuo atveju pagrindinio kapitalo vartojimas sudaro didžiąją BPV dalį. Sąlyginės rentos BPV paskirstoma pagal regionus taikant „nuo viršaus į apačią“ metodą. Šiai daliai įvertinti naudojamas privatus gyvenamojo būsto fondas (išreikštas kvadratiniais metrais), kaip pagrindinis rodiklis, paskirstant pagal regionus NUTS 3 lygiu. Duomenų šaltinis – Statybos ir investicijų statistikos skyriaus pateikti duomenys apie gyvenamojo būsto fondą.

3.2.12. Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas

Šiai kategorijos daliai priskirtas valstybės valdymas. Į šią veiklą įeina centrinė vyriausybė, vietos valdžia, socialinės apsaugos fondai.

Nacionaliniu lygiu duomenys gaunami iš centrinio ir vietinių biudžetų, kuriuos pateikia Finansų ministerija. Kita informacija gaunama iš Valstybės socialinio draudimo fondo ir kitų fondų. Pridėtinė vertė lygi darbuotojų atlyginimų, pagrindinio kapitalo vartojimo ir kitų produkcijos mokesčių sumai, atėmus kitas subsidijas. Regioniniu lygiu S.13 sektoriuje pridėtinei vertei įvertinti naudojamas darbo užmokesčio rodiklis. RBPV apskaičiuojama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

3.2.13. Švietimas

Švietimo paslaugas teikia ne rinkos ir rinkos institucijos. Švietimo paslaugos apima privačių ir valstybinių ikimokyklinių įstaigų, bendrojo lavinimo mokyklų, profesinių mokyklų, kolegijų ir aukštųjų įstaigų, universitetų, vairavimo mokyklų ir kitas švietimo paslaugas.

Ne rinkos pridėtinė vertė lygi darbuotojų atlyginimų, pagrindinio kapitalo vartojimo ir kitų produkcijos mokesčių sumai, atėmus kitas subsidijas. Regioniniu lygiu S.13 sektoriuje pridėtinėi vertei įvertinti naudojamas darbo užmokesčio rodiklis. RBPV apskaičiuojama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Rinkos pridėtinės vertės dalis sudaro apie 6,1 proc. visos pridėtinės vertės. Didžiausia pridėtinės vertės dalis sukuriama S.11 sektoriuje. Pagrindinė S.14 sektoriaus pridėtinės vertės dalis priklauso individualiosioms įmonėms, o likusią dalį kuria verslo liudijimus įsigiję asmenys, kurių veikla priskiriama suaugusiųjų švietimo ir panašiai veiklai.

Regionalizuojant rinkos dalies BPV švietimo nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV apskaičiuojama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Namų ūkio sektoriuje (S.14) regionalizuojant BPV naudojama individualių įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), kuri yra individualių įmonių pajamų deklaracijose, pateikiamose mokesčių inspekcijai. RBPV apskaičiuojama, turint regioninę produkciją ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą šioje veikloje.

Taip pat namų ūkio sektoriuje (S.14) vienas iš BPV regionalizacijos rodiklių – išduotų verslo liudijimų skaičius. Duomenų šaltinis – mokesčių inspekcija. Paskirstant BPV pagal regionus taikomas „nuo viršaus į apačią“ metodas.

3.2.14. Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas

Sveikatos priežiūros ir socialinio darbo paslaugas teikia ne rinkos ir rinkos institucijos. Sveikatos priežiūros institucijos yra ligoninės, ambulatorinės priežiūros įstaigos (poliklinikos, pirminės sveikatos priežiūros centrai, ambulatorijos ir pan.). Socialinės rūpybos institucijos yra vaikų ir pagyvenusių žmonių globos įstaigos.

Ne rinkos pridėtinė vertė yra lygi darbuotojų darbo užmokesčio, pagrindinio kapitalo vartojimo ir kitų produkcijos mokesčių sumai, atėmus kitas subsidijas. Regioniniu lygiu S.13 sektoriuje pridėtinėi vertei įvertinti naudojamas darbo užmokesčio rodiklis. RBPV apskaičiuojama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Rinkos pridėtinės vertės dalis sudaro apie 9,2 proc. visos pridėtinės vertės. Didžiausia pridėtinės vertės dalis sukuriama S.11 sektoriuje. Sektorių S.14 sudaro tik individualiosios įmonės.

Regionalizuojant BPV nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. Regioninė BPV apskaičiuojama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Namų ūkio sektoriuje (S.14) regionalizuojant BPV naudojama individualių įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), kuri yra individualių įmonių pajamų deklaracijose, pateikiamose mokesčių inspekcijai. RBPV apskaičiuojama, turint regioninę produkciją ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą šioje veikloje.

3.2.15. Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla

Kitai komunalinei, socialinei ir asmeninei aptarnavimo veiklai priskiriama daug veiklos rūšių. Ši veikla apima tokius pagrindinius pogrupius:

- 90.0 Nuotekų ir atliekų šalinimo, sanitarinių sąlygų užtikrinimo ir panaši veikla
- 91.0 Kitų, niekur kitur nepriskirtų, narystės organizacijų veikla
- 92.0 Poilsio organizavimo, kultūrinė ir sportinė veikla
- 93.0 Kita aptarnavimo veikla

Nuotekų ir atliekų šalinimo, sanitarinių sąlygų užtikrinimo ir panašiai veiklai priskiriami rinkos gamintojai. Beveik visa pridėtinė vertė sukuriama S.11 sektoriuje. Regionalizuojant BPV šios veiklos nefinansiniame sektoriuje (S.11), pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV apskaičiuojama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Kitų, niekur kitur nepriskirtų, narystės organizacijų veiklai priskiriamos ne pelno organizacijos. Jos yra ne rinkos produkcijos gamintojos. Visa pridėtinė vertė sukuriama S.15 sektoriuje. Ne pelno organizacijų pridėtinė vertė yra lygi darbuotojų atlyginimų, pagrindinio kapitalo vartojimo ir kitų produkcijos mokesčių sumai, atėmus kitas subsidijas. Regionalizuojant BPV šios veiklos S.15 sektoriuje, pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV apskaičiuojama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Poilsio organizavimo, kultūrinė ir sportinė veikla skirstoma į dvi dideles grupes: ne rinkos ir rinkos.

Regionalizuojant ***ne rinkos*** dalies BPV šios veiklos S.13 sektoriuje, pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV apskaičiuojama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje.

Šios veiklos ***rinkos*** dalies nefinansiniame sektoriuje (S.11) regionalizuojant BPV, pagrindinis rodiklis yra darbo užmokestis. RBPV apskaičiuojama, įvertinus regioninį darbo užmokestį ir panaudojus nacionalinių sąskaitų pridėtinės vertės struktūrą šioje veikloje. Namų ūkio sektoriuje (S.14) regionalizuojant BPV, naudojama individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), kuri yra individualiųjų įmonių pajamų deklaracijose, pateikiamose mokesčių inspekcijai. RBPV apskaičiuojama, turint regioninę produkciją ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą šioje veikloje. Taip pat namų ūkio sektoriuje (S.14) vienas iš BPV regionalizacijos rodiklių – išduotų verslo liudijimų skaičius. Duomenų šaltinis – mokesčių inspekcija. Paskirstant BPV pagal regionus taikomas „nuo viršaus į apačią“ metodas.

Kitos aptarnavimo veiklos pridėtinės vertės dalis namų ūkio sektoriuje (S.14) yra labai specifinė. Ši veikla buvo viena iš tų, kurioje vyrauja su verslo liudijimais dirbantys asmenys. Namų ūkio sektoriuje (S.14) regionalizuojant BPV, naudojama individualiųjų įmonių produkcija (produkcija prilyginama pajamoms), kuri yra individualiųjų įmonių pajamų deklaracijose, pateikiamose mokesčių inspekcijai. RBPV apskaičiuojama, turint regioninę produkciją ir naudojant nacionalinių sąskaitų produkcijos struktūrą šioje veikloje. Taip pat namų ūkio sektoriuje (S.14) vienas iš BPV regionalizacijos rodiklių – išduotų verslo liudijimų skaičius. Duomenų šaltinis – mokesčių inspekcija. Paskirstant BPV pagal regionus taikomas „nuo viršaus į apačią“ metodas.

3.2.16. Privačių namų ūkių, samdančių namų ūkio darbininkus, veikla

Privačių namų ūkių, samdančių namų ūkio darbininkus, veikla yra mažos apimties ir yra viena iš tų ekonominės veiklos rūšių, kurios netiesiogiai apskaičiuojamos rengiant nacionalines sąskaitas. Netiesioginiam apskaičiavimui naudojama dviejų šaltinių informacija. Privačių namų

ūkių, samdančių namų ūkio darbininkus, veiklos RBPV išskaidoma, naudojant regioninę informaciją apie dirbančių asmenų namų ūkiuose skaičių (šaltinis – darbo jėgos tyrimas) ir naudojant vidutinį dirbančiųjų darbo užmokestį (šaltinis – metinis darbo užmokesčio tyrimas).

Parengė:

Nacionalinių sąskaitų skyriaus

Vedėjo pavaduotoja Jūratė Šinkūnienė